

شهرت از نگاه

آیت الله العظمی بروجردی (ره)

و آیت الله العظمی خویی (ره)

www.ketab.ir

نویسنده:

مجتبی دیانت

سرشناسه	: دیانت، مجتبی، ۱۳۷۱-
عنوان و نام پدیدآور	: شهرت از نگاه آیت‌الله بروجردی (ره) و آیت‌الله خویی (ره) // مجتبی دیانت.
مشخصات نشر	: قم: نسیم کوثر، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۶ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۰-۶۷۴-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فہبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۸۶-۱۷۵.
موضوع	: بروجردی، سیدحسین، ۱۲۵۳ - ۱۳۴۰ - نقد و تفسیر
موضوع	: خویی، سیدابوالقاسم، ۱۲۷۸ - ۱۳۷۱ - نقد و تفسیر
موضوع	: فتوا
	<i>Fatwas</i>
رده بندی کنگره	: ۶/BP۱۹۸
رده بندی دیویی	: ۳۷۱/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۲۸۳۰۵۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فہبا



www.ketab.ir

انتشارات نسیم کوثر

قم - بلوار معلم - مجتمع ناشران - طبقه ۲ - پ ۱۳
 روابط عمومی: ۰۲۵-۳۷۷۳۴۳۷۷ همراه: ۰۹۱۲۳۵۴۹۰۷

شناسنامه:

عنوان : شهوت از نگاه آیت الله بروجردی (ره) و آیت الله خویی (ره)
 نویسنده: مجتبی دیانت
 ناشر: نسیم کوثر
 چاپ: اول ۱۴۰۳
 چاپخانه: کوثر
 قیمت: ۹۵۰۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۰-۶۷۴-۶

۲ ~

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول: مفاهیم

گفتار اول: شهرت در لغت و اصطلاح

گفتار دوم: تناسب میان معنای لغوی و اصطلاحی شهرت

گفتار سوم: حجت در لغت و اصطلاح ۱۸

گفتار پنجم: مرجحیت ۲۴

گفتار ششم: شهرت فتوایی و اجماع ۲۵

گفتار هفتم: روایت مشهور و روایت مستفیض ۲۷

گفتار هشتم: شاذ و نادر ۳۰

گفتار نهم: فتوای مشهور و أشهر ۳۱

گفتار دهم: فقه منقول ۳۲

گفتار یازدهم: اصول منلقاه ۳۳

گفتار دوازدهم: فقه تفریعی و فقه اجتهادی ۳۳

گفتار سیزدهم: شهرت محصل و منقول ۳۴

فصل دوم: کلیات

- گفتار اول: تفصیل اقسام شهرت و جایگاه شناسی هر یک در اصول فقه ۳۶
- گفتار دوم: نسبت سنجی میان اقسام شهرت ۴۰
- گفتار سوم: تاریخچه‌ای از بحث شهرت ۴۳
- گفتار چهارم: تأسیس اصل ۴۵
- گفتار پنجم: اشاره ای اجمالی به اقوال ۴۷
- گفتار ششم: تفاوت میان منهج محقق خویی و بروجردی و اهمیت بررسی آن ۵۰

بخش دوم

شهرت فتوایی

فصل اول: شهره فتوایی از دیدگاه محقق خویی (ره)

- گفتار اول: تبیین نظریه آیت الله خویی (ره) و استدلال ایشان ۵۴
- استدلال محقق خویی ۵۵
- گفتار دوم: ادله مخالفین و مناقشه در آنها ۵۶
- نتیجه ۶۹

فصل دوم: شهرت فتوایی از دیدگاه محقق بروجردی

- گفتار اول: تبیین نظریه ۷۰
- استدلال ۷۲
- پاسخ به یک اشکال ۷۸
- نتیجه ۷۹

اثبات حجیت استقلالی شهرت فتوایی	۸۰
تحریر تفصیل محقق بروجردی	۸۲
منظور از اصول متقاۀ	۸۳
حکم نقل شهرت فتوایی	۸۷
پاسخ به یک اشکال	۸۹
ریشه‌های نظریه محقق بروجردی	۹۱
عدم حجیت شهرت متأخرین	۹۶
اشکالاتی بر نظریه محقق بروجردی و پاسخ به آنها	۹۹

بخش سوم

شهرت عملی

فصل اول: شهرت عملی از دیدگاه محقق خوئی

گفتار اول: تبیین نظریه	۱۰۴
گفتار دوم: ادلة محقق خوئی و نقد نظر مخالف	۱۰۶
مقام اول: جبران ضعف سند به واسطه عمل مشهور	۱۰۶
پاسخ به یک اشکال	۱۰۹
مقام دوم: وهن حدیث با اعراض مشهور	۱۱۱

فصل دوم: شهرت عمل از دیدگاه محقق بروجردی

گفتار اول: تبیین دیدگاه	۱۱۳
گفتار دوم: استدلال محقق بروجردی	۱۱۵

- نتیجه ۱۲۰
- گفتار سوم: احراز عمل مشهور ۱۳۱
- گفتار چهارم: شک در تحقق اعراض ۱۳۳
- گفتار پنجم: نمونه‌هایی از شهرت عملی ۱۳۶
- گفتار ششم: علم رجال و شهرت عملی ۱۳۷

بخش چهارم

فصل اول: شهرت روایی از دیدگاه محقق خوی

- گفتار اول: تبیین نظریه ۱۴۰
- گفتار دوم: دیدگاه مخالفین ۱۴۱
- گفتار سوم: نقد دیدگاه مشهور ۱۴۱
- نتیجه ۱۴۳

فصل دوم: شهرت روایی از دیدگاه محقق بروجردی

- گفتار اول: تبیین دیدگاه ۱۴۴
- گفتار دوم: استدلال محقق بروجردی ۱۴۶
- پاسخ به یک اشکال ۱۴۹

بخش پنجم

تأثیرات دو دیدگاه در فقه

فصل اول: تبیین کلی ۱۵۲

- گفتار اول: شهرت فتوایی ۱۵۲

گفتار دوم: شهرت عملی ۱۵۳

گفتار سوم: شهرت روایی ۱۵۳

فصل دوم: نمونه‌ها

نمونه اول ۱۵۵

نمونه دوم ۱۵۶

نمونه سوم ۱۵۷

نمونه چهارم ۱۵۸

نمونه پنجم ۱۵۸

نمونه ششم ۱۶۱

نمونه هفتم ۱۶۵

نمونه هشتم ۱۶۶

نمونه نهم ۱۶۶

نمونه دهم ۱۶۷

نمونه یازدهم ۱۶۸

نمونه دوازدهم ۱۶۹

نمونه سیزدهم ۱۷۰

درآمد

از جمله مباحث مهم دانش اصول فقه مبحث شهرت است. شهرت در علم اصول دارای سه مصطلح است که مطابق هر کدام از آنها موضوع مبحث خاصی واقع می‌شود:

- الف) شهرت فتوایی که موضوع مباحث حجیت قرار می‌گیرد.
- ب) شهرت عملی که موضوع بحث جبران ضعف سند است. چنانچه اعراض مشهور هم موضوع بحث کاسر بودن قوت سند است.
- ج) شهرت روایی که در مورد مرجعیت و عدم مرجعیت آن در باب تعارض ادله بحث می‌گردد.

در تحقیق حاضر بر آنیم تا مباحث مربوط به هر یک از سه مصطلح شهرت را در ساحت روش دو اصولی متفاوت یعنی از منظر محقق خویی و محقق بروجردی پیگیری کرده و به دیدگاه‌های این دو اصولی در این زمینه دست یابیم.

علت انتخاب بحث شهرت و محقق خویی و بروجردی

با توجه به اینکه دانش اصول فقه به عنوان یک دانش مقدماتی برای به دست آوردن ساز و کار صحیحی در استنتاجات فقهی تأسیس شده تا از این رهگذر بتوان در فقه به نتایج مطلوب‌تر و مطابق واقع‌تر رسید. از طرفی از میان مباحث این دانش، مسئله شهرت و موارد حجیت آن در ارائه یک مدل استنباطی مطلوب تأثیر چشمگیری داشته است. از طرفی دیگر در دوره‌های اخیر می‌توان به دو مکتب یا روش عمده در تحلیل مسائل اصولی و فقهی اشاره کرد، روش علمای نجف که بیشتر قاعده‌مند و ریاضی‌وار پیش می‌روند و روش علمای قم که آن را با شاخص تجمیع ظنون می‌شناسند و از جانب سوم محقق بروجردی را می‌توان در روش استنباطی قم و محقق خویی را در مکتب نجف سرآمد دانست. بنابراین ضروری به نظر می‌رسد با شناخت صحیح مبانی مقابل این دو دانشمند بتوانیم به بهترین نظریه در باب شهرت دست یافته و از این مسیر در استنباط احکام فقهی موفق‌تر باشیم.

پیشینه بحث

پس از طرح دو نظریه کاملاً متفاوت در مسئله حجیت شهرت توسط محقق خویی و محقق بروجردی اولین تبیینی که از دیدگاه ایشان صورت گرفت،

در قالب تقریراتی جلوه کرد که شاگردان آنها به رشته تحریر درآورده و نظریات این دو بزرگوار را در آنها منعکس کرده بودند.

پس از آن علمای اصول در دوره‌های بعد در درس خارج خود سعی در طرح این دو نظریه و تبیین آنها و احیاناً ایراد مناقشاتی بر آنها را داشته‌اند. در ادامه نیز در باب تبیین، توصیف و توجیه این دو دیدگاه در قالب مقاله و پایان نامه اثراتی نوشته شده، منتها از آنجا که:

اولاً: در هیچ کدام از آنها، اقسام سه گانه شهرت به طور منظم و یکجا مورد بحث واقع نشده، بلکه یکی را باید در مبحث حجیت شهرت پیدا کرد، دیگری را در باب تعارضی ادله و سومی را در لابلای مباحث مربوط به حجیت خبر واحد.

ثانیاً: از آنجا که نظریه این دو محقق در طول عمرشان رو به تکامل بوده از این رو برخی تقریراتی که نوشته دوره‌های اولیه درس خارج محقق خویی بوده، عملاً ناکارآمد جلوه می‌کند و باید آخرین نظریات را از لابلای مباحث ایشان به دست آورد.

ثالثاً: تقریباً هیچ یک از نوشته‌های موجود به تحلیل و بررسی تقابل این دو دیدگاه اهمیتی نداده‌اند.

رابعاً: برخی از نقاط نظریه دو محقق بزرگوار با همه تبیینی که صورت گرفته، هنوز مبهم جلوه می‌کند از جمله منظور دقیق از اصول متلقاه و بحث‌های مربوط به آن.

این نوشته برخلاف نگاهسته‌های پیشین درصدد رفع کاستی‌های مذکور و توضیحاتی که شاگردان آن دو داده‌اند بوده و سعی دارد با استفاده از همه منابع موجود و اثرات به جا مانده از دو محقق مذکور به تبیین صحیح دیدگاه آنها پرداخته و نقاط مبهم آن را روشن سازد.